

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztői szállás:

Kül. monostortéza 181. szám.

Kiadó hivatal:

Középutca, Stein J. könyvkereskedése.

Hirdetési ár: 5 hasábos garmond sorát 1-ször 7 kr., 2-ször 6 kr., 3-ször 5 kr., s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj.
Hirdetések felvételnek Bécsben, Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) és Haasenstain és Voglernél (Wollzeile 9. sz.).
Nyilvántartási cikkeik sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.
Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelteik.

Megjelen e lap hetenkint háromszor, u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt.
Előfizetési ár:
egész évre 12 frt, félévre 6 frt, évnegyedre 3 frt.

A megyei hatóság vonatkozásával az erdélyi részekre.

I.

Páratlan megyehatósági intézmény — habár 1848-ban a parlamenti kormányforma megalapításával, az alkotmány sánczain kívül állott nép-rétegeknek befogadása által szükségképpen szűkebb korlátok közé kellett szoríttatnia, minthogy nagy néptömegeknek a megyehatósági jogok gyakorlatában közvetlen részvéte az önkormányzás józan szabadsága helyett okvetlen az oclocratia veszélyes uralmának, s. közzvetve a zsarnokságnak felállítására lenne — az 1848-ki XVI. t.-cikkben felállított megyebizottmányokban nem vesztette el ősi típusát.

Az akkori rögtönzött átalakulási viszonyok között ezen kikerülhetlen, korszerű intézkedés a megyei bizottmányok létrehozásában sem a megyehatóság mult jogait föl nem adta, sem a közzabadság elvét a kivitelben meg nem támada, sem egy jövő alkotmányozó országgyűlés szervezési jogát meg nem támada. Egyik fényes bizonyítéka az 1848-diki bölcs törvényhozói léleknek.

Midőn a közzabadság elvét tiszteletben tartotta, a megyehatósági ős jogokat fel nem adta. Hanem a fölhevített t.-cikk a bizottmányokat a törvények által jogosítottakon kívül a községek képviselői s minden addig szabazati joggal felruházottak által, valóságos ős gyűlések alapján rendelte választatni. Mely intézkedésnek, nézetem szerint jövőben is fenn kell tartatnia a bizottmányok időreli megválasztásában. Mert ezen alkotmányos tényben két alapelve van a megyei önkormányzásnak letéve. Egyik: hogy a nép által szabadon választott igazgató testület kormányoz a belügyekben, s gyakorolja az országos kormány törvényes intézkedései kivitelében saját választott közegei által a végrehajtó hatalmat. Másik az: miszerint a megyei bizottmányt megalapító törvény nem rendeli: hogy az egyszer megválasztott bizottmányok örökösök. Hanem ezek, illetőleg a megyehatóságok szervezését a jövő törvényhozásnak tartotta fenn.

Nézetem szerint a jövő törvényhozása a népszavazás jogát a bizottmányok időreli megválasztásában nemcsak azért fenn kell hogy tartsa, mivel ebben van letéve az önkormányzás elve, minden polgári és politikai jogok ős forrása; de azért is, mert ha a bizottmányok életösszigi választatnának, az idők folytán függetlenekké tennék magokat a néptől, mint tették városokon a cementpaterek, kik a választási jog hallgató vagy kifejezett fentartása mellett eredetileg szintén a nép által választottak; népjogokat bitorló testületeket képeznének, melyek csakhamar magokat kiegészíteni is kezdenék, és permanenssé tévén, a mandarinok uralmát alapítanák meg.

Azon jogelvonk tehát, mely a megyei közigazgatási, s különös meghatározásokkal az igazság-kiszolgáltatási közegek minden időbeni választatására nézve üsdüktől óta fennállott, s melyet a bizottmányokat létrehozott 1848-beli törvényhozás nagy bölcseséggel megóvott — nézetem szerint a későbbi törvényhozások által is érintetlen kell hagyatnia. Mert e tekintetben minden megszorítása a jognak — a megyei autonomia megsemmisítésére vezetne. Pedig megyehatósági autonomia nélkül nincs teljes politikai szabadság.

Lehetnének a megyékből francia típusu departementek, arrondissimentek, cantonok, a régebbi törvényeink szerint is democrat jogokkal bírt, de jogaikból kiforgatott az 1848-iki XXIII-ik t.-cikk meghatározásában azonban a leglényegesebb önkormányzási jogokkal felruházott városi községekből commonauték, prefettek, vice prefettek és mairek alatt; lehetnének angol grófságok, melyekben a tanácsok szűk körben mozoghatnak, sőt az utóbbi államban meetingek is tartathatnak, melyekben nyilvánosan szólni, petitiókat fogalmazni, a pártok irányára nézve megállapodni, sőt a közvéleményre is hatni lehetne. De nem lehetne azon megyehatósági jogokat gyakorolni, melyek az országos önkormányzatnak a megyei önkormányzatban kiegészítő részét képezik. Mert valamint az országos

kormány csak annyiban alkotmányos és parlamenti, mennyiben a képviselőház többségének kifolyása: úgy a megyei közigazgatás és igazság-kiszolgáltatás csak annyiban alkotmányos, mennyiben a megyei többség akarata kifolyásának tekinthető. En szabad államot másképp képzelni nem tudok: mintha a nép souverain-akarat felülről és alulról a lehető legjobban biztosítva van. Bármelyik hiányozzék, az alkotmány műve csonka. Mert egyik főbb biztosítékát nélkülözi.

Nem lehet czélom e helyütt részletes összehasonlításokat tenni külállamok és a magyar királyság megye-szerkezetei között. De annyi bizonyos, hogy a nagy és szabad északamerikai köztársaság megyei és a mi megyeink között az a különbség észlelhető, mely van a törvényhatóság és a helyhatóság eszméje között. Mig ez utóbbiak a községi jogok alapján s mintájára fejlődtek ki, s a politikai szabadságnak a szolidaritás hiánya miatt csak igen gyöngye biztosítékát képezik: addig a mi megyei szerkezetünk a hármass könyv III. r. 2. tit. 1. és 8. §-aiban megjelölt törvényhatósági jogok alapján századok óta az alkotmányosság palladiumát képezte.

Nem lehet czélom e helyütt a megyehatóságok szervezésének részleteibe, a fentebb megjelölt jogelv mikénti alkalmazásába bocsátkozni azon módozatokra nézve, melyek szerint megye-törvényhatósági szerkezetünk a parlamenti kormányformákba, vagy inkább ezek ős alkotmányunk keretében beolvastandók a nélkül, hogy egyik a másik hatását, s akadálytalan mozoghatását paralyalná vagy éppen lehetetlenné tenné. Mert ez hírlapokban és röpiratokban már több idő óta meg lön vitatva, és pedig azon szerencsés eredményen: hogy a megye-törvényhatósági jogok a parlamenti kormányzással éppen nem incompatibilisek.

Tudva van: hogy az 1848 előtti dicasterialis kormányzásnál a "tisztelettel félre-tevés" jog létezése mellett semmi fenakadás a kormány törvényes rendeletei teljesítésében nem vala. Legfőlebb akkor az eljárás a kormány törvényellenes rendeletei fölötti vitakozhatási jog miatt kissé nehezkés volt; de melyet a meglevő törvény-alapokonki czélszerű rendezés folytán épp oly mérvekben gyorsítani s elenyésztetni lehet, mint a melyekben gyorsabb és biztosabb a parlamenti kormányzás a dicasterialisnál. Sőt miután a felelősség elvét a legfelsőbb kormánykörökben érvényesítette az 1848-iki törvényhozás: ennek az állam kormányzásnál következetes keresztülvitele azt kíváná, hogy ha nem bírtunk volna megye-törvényhatósági intézménnyel, a megyei tisztviselők eljárására és a megyei életnek az országos kormányzással egyhangzó autonomicus működésére nézve most mi alkossunk municipális jogokkal bíró megyéket. Hiszünk tehát: hogy a magyar országgyűlés a megyei szerkezet népképviselői alapján rendezésénél oly módozatokat fog életbe léptetni, melyek a megyei önkormányzás elvét érintetlenül hagyják; melyek a kormányzás új rendszerébe egységet és erélyt fognak ugyan behozni, de a nélkül, hogy ezen tekinteteknek ős megyei intézményünk szükségletlen feláldozzék.

A nemzet indokolt kegyeletessé ragaszkodása megyei ős intézményéhez oly határozott, oly szilárd, hogy ezt földadni bármi áron soha sem volt és soha nem lesz hajlandó. Mert egy tisztán adminisztratív kormányrendszer, ha szinte parlamenti is — mint volt 1848 előtt a francia — a nemzet geniusával meg nem egyeztethető. Az 1848-ki pozsoni országgyűlésnek voltak több jeles és tudós tagjai, kik a francia centralizált parlamenti kormányrendszert óhajtották volna minden árnyalataival, a francia arrondissimentekkel nálunk meghonosítani, de az országgyűlés nagy többsége s ennek élén Kossuth Lajos a megye törvényhatósági jogok fentartása mellett határozottan megállott.

Igy született az 1848-iki t.-cikk, melyben a megyei bizottmányok a megyék az előtt bírt statutarius jogaival ruháztattak fel. És 1861-ben a dicasterialis kormány és az akkori országgyűlés tehetetlen állapotukban az alkotmányos élet vérlüktetése a törvényhatóságokban adta első életjeleit. S noha az akkori szabadelvű czég alatt reactionarius

osztrák kormány és a bécsi centralisták a megyék alkotmányos mozgalmában szándékosan vészt és vihart láttak és hirdettek: de nem volt az egyéb, mint az erőszakosan elfojtott alkotmányos nemzeti szellemnek, az átszenvedett tragicus évtized után elég mérsékelt manifestatioja, azon megdönthetetlen igazságot tanúsító: hogy azon állam, melyben szólás-szabadság törvényes gyűlésekben, és sajtószabadság a napi irodalomban valósággal létezik; hol a kormány a nemzet institutioit, törvényeit, alkotmányát tiszteletben tartja, és hallgat a közvélemény szavára: erőszakos rázkódásoktól kevésbé félhet.

Országgyűlésen és a megyéken 1861-ben a nemzet eredménytelen nyilatkozatokat tehetett, s némi sajtószabadság is volt. De alkotmányunk annyiban sem vala restitálva mint jelenben; a közvélemény szava meg nem hallgattatott. És mégis a nemzet türt és remélt, miután magát kipanaszolta.

Szabó Lajos.

Gróf Mikó Imre, miniszter, Kolozsvárt.

Kolozsvár városa minden körei kellemes hír gyanánt vették, hogy gróf Mikó Imre közlekedésügyi miniszter ő nmlga haza érkezett s több napig a város falai közt időzend.

A reményteljesebb korszak hatása alatt fölvillanyozott közzszellem sietett is kifejezést adni az edemkoszorus hazafi iránti tisztelet, elismerés és halának.

Mult hétfőn este a városi redoutte-épülettől kiindulva 300 fáklya hosszú sorai közt, zeneszónál zászlókkal roppant néptömeg vonult ő nmlga laka elibe, a hol az ünnepeit hazafit és államférfiút Szász Gerő ev. ref. lelkész egy szép szónoklatban üdvözlé Kolozsvár városra választó polgárai nevében.

E szónoklat folytán hatályosan lön kiemelve azon érdemek sorozata, melyek által ő nmlga a köztisztlet és a haza haláljára érdemesíté magát; a hazafitni áldozatkészség, melylyel e kitűnő hazánk-fia a legvalóságosabb, legvisszariasztóbb időkben feláldozá a magánélet nyugalmát, hogy nemes példadással a közzszellem ébrentartására hasson; a munkásság mit az irodalom terén s intézeteink alapítása és fejlesztése körül kifejtett; szóval: a polgári erény, melynek diadéme körüli e férfiu homlokát, ki, mint a nemes munka embere, oly szépen igazolá ama mondatot: „a nemesség kötelez!” Végül szónok a város választó polgárainak nemcsak egy szerű tiszteletét, hanem egyszersmind bizalmi nyilatkozatát is jelenté ki ő nmlga iránt azon állásban is, melyet, mint a kormány egyik érdemteljes tagja, betölt.

A miniszter ő nmlga — noha gyöngédkedő — fedetlen fölvet az áltányról hallgatá a hozzá intézett beszédet, s valamint megjelentekor, egy a szónoklat végeztével lelkes és hosszantartó éljenzésekkel üdvözlötett az utczát előzőnlő nép által.

Visszónó beszédét nem mondhatá el a nép hallatára, mivel rekedt vala, s valóban észrevehetőleg fátyolozott hangon kéré, hogy salonjában mondhasse el feleletét. Mire a tisztelő nép közül sokan siettek fel, s ott ő nmlga szokott egyszerűen szép ékesszólásával fejezé ki köszönetét azon megtiszteltetésért, melyben részesítették, kiterjeszkedvén bizalmas megjelölésre azon álláspontnak is, melyet a hazai kormány elfoglal, érintvén azon nehézségeket, melyekkel küzdenie kell, s beszédével lelkesítve, de egyszersmind mérsékletre bangolni törekedve.

Ez ünnepély egyike vala a leglelkesebbeknek, s az minden tekintetben a legszebb renddel és méltósággal folyt le.

Ez ünnepélynek azonban jelentését emeli az, hogy — a mint ez ki is jelentett — bizalmi szavazat az ő nmlga s maga az összes miniszterium iránt. E bizalmi szavazatot Kolozsvár derék polgárai közelebről azon tényre készülnek megpecsételni, miszerint — jöllehet gr. Mikó a kormányba lépéven, mint városunk képviselője ez állásáról lemondott — újból meg fog választatni.

Nézetek *)

az erdélyi törvényes állapot vissza-helyezése tárgyában.

Azok, kik Erdélyben a provisorium lehető fentartásától remegnek, méltán teszik fel a kérdést:

*) E cikket jónak látjuk egész terjedelmében közölni, annyival inkább, mivel arra hivakozott azon cikksorozat is, melyet lapunk 47-dik számában adtunk, azon hitben, hogy a minket legközelebről égető napikérdés derekához erőteljesen szóló ezen értekezés tudós irányban továbbjeleni az eszmecséret, minél fontosabb feladatra egy politikai lapnak nem lehet.

Szerk.

valjon még akkor is, ha az minden tekintetben lehetetlen nem volna, megferne-e a politikai maral elveivel, Erdélyt azok kezeiben hagyni, kiknek még csak minap kötelességük vala a magyar alkotmányhoz való ragaszkodást polgári bűnnek tekinteni?

De én csak objectiv szempontból kívánom itt ez ügyet tekinteni, s csak ily szempontból folytatom gondolataim további közlését az opportunitás terén.

Itt mindenekelőtt azon véleménynyel találko-zunk, hogy „Erdély helyzete oly bonyolult, hogy ahöz nyulni veszélyes.”

Ezen állítás valóságát merőben tagadom. — Hogy Erdély Bach és Schmerling alatt többet szenvedett, mint Magyarország, — hogy küzdelmei nagyobbak voltak, — hogy ereje kimerítették: annyi igaz, de mindebből éppen az következik, hogy ott a törvényes állapot helyreállításához annyival hamarabb kell hozzá fogni.

A köztörvényhatóságok helyreállítása Erdélyben semmivel sem nehezebb, mint a Királyhágón innen, — nem nehezebb azért, mert sem a miniszterium, sem azon párt, mely Erdélyben a miniszterium politikáját követi, nemzetiségek elnyomására, — a jogegyenlőség elvének a gyakorlatban meg-hiusítására nem gondol, — a mi pedig a reactiót illeti, — a reactió Erdélyben csak akkor volt veszélyes, midőn ez a bécsi reactióra támaszkodhatott, de nem most, midőn ő Felsége ez idei február 17-i kegyelmes királyi leiratában világosan kifejezte, miszerint: „szilárdul el van határozva, az ország alkotmányát minden megtámadás ellen oltalmazni és sértetlenül fentartani.”

Nagyon tévedne, ki azt hinné, hogy Erdélyben a törvényhatóságok helyreállítását a román vagy szász nemzet érdekében kell elhalasztani. — Nincs Erdélyben nemzet, melynek ez elhalasztás érdekében állana, — 1861-ben, b. Kemény Ferencz kancellársága alatt, sem az unio-érvenysége el-ismerve, sem az integra restitutio kimondva nem volt, s mégis az erdélyi köztörvényhatóságok hely-reállitva, és tisztjel mind a politikai, mind a törvénykezési téren megválasztva lettek.

Senki sem fogja kétség alá vonni, hogy az unio-ellenes törekvéseket, s az alkotmányos érzel-mű magyar és székely nemzet elnyomására czélzó szándékokat senki jobban nem képviselte, mint a Nádasdy-kormány, és mégis megyei bizottmányi gyűléseket rendezett, s megyei tisztviselők s tör-vényszéki bírák és elnökök megválasztását elren-delte. Már azt, hogy a fejedelem és nemzet bizal-mát méltán bíró kormányt mi vehetné arra, hogy Erdélyben azon téren maradjon, melynél az octo-beri férfiak, sőt maga Nádasdy is meszezebb ment, átlátni én valóban nem tudnám.

Midőn tehát nem áll az, hogy Erdélyben a restauratiók elhalasztása által valamely nemzetiség kiméltetnék, s különösen nem áll az, hogy a román nép abban látna üdvességét, hogy hivatalnokait más tegye és ne maga válaszsza, — a kimelés érné a sem nemzetiséget, sem politikai elvet nem képviselő burocratiai család.

Sőt ha tekintetbe vesszük, miszerint egyfelől a szász hivatalnokok az új restaurationalt is a ma-guk territoriumokon elhelyezkednek, másfelől a ró-mánok a megyei választásoknál szükségképpen is-mét nagyobbára hivatalba jönnek, azon egyszerű okból, mivel román atyánkfainak nincs oly nagy hivatal-képes intelligentiájuk, hogy a mostani hiva-talnokokat ujjakkal kicserélni lehetne, ama roppant áldozat: a restauratiók elmaradása, még az emli-tett burocratiai családnak sem általános, hanem csak egy résznek, a semmi párt felett nem rendel-kező idegen és magyar hivatalnokoknak kedvezne.

Mondhatná valaki: „Nem így áll a dolog, hiszen maguk az erdélyi képviselők és nem kép-viselők eltérő nézetben vannak.” Megengedem, his-szen magában a képviselőházban ritkán jön tárg-yelő, melyre nézve minden pártszínezetek és neme-ziségek szövívei egy értelemben lennének.

Minden attól függ: hol keresi a kormány a tettei alapjául tekintendő nézeteket? Az én véleményem szerint az az alkotmányos kormánynak az alkotmányos érzelmtől párttól kell keresni, ha pedig a vélemények itt is elagaznak, határoz a törvény, a kormányzat politikája, a kormányzat elvei.

Az ezelőtti kormány tagadta az unio-törvény érvényességét, s következetes eljárás volt tőle, hogy azokra támaszkodott, kik vele együtt tagadták azt. — A mostani kormány a ház többségének kifolyá-sa, a ház Erdély unioját bevezetett ténynek, s a kibékülés feltételének tekintette, nem tehet mást a kormány is, és mulhatatlannul azokra kell hogy tá-maszkodjék, kik ezen politikát vallják.

Az erdélyi köztörvényhatóságok helyreállításának ez ideig akadályai nincsenek, de a határozatlanság és késelemzés akadályokat igenis szűlt, mert egyfelől felbátorítaná a kormányzat politikájának ellenségeit, s másfelől elkedvetlenítené az alkotmányhoz ragaszkodó pártot, — meglehet, némelyeket a túlsó táborba szorítaná, míg a nagyobb rész elégtellen visszavonulásra érezné magát kényszerítve, s az ezek erőes és hű támogatásától magát mefosztott kormánynak amazok kielégítése vagy nehezen, vagy éppen sehogy sem sikerülne.

Azoktól, kik a bizottmányi gyűlésektől azon okból idegenkednek, mert azok a vármegyékben a nemzeti kérdés, a székelyszékekben a székelynemzet jogai és szabadságai feletti viharos vitákra adhatnának alkalmat, szeretnénk megkérdezni: „miért nem véleményezik ugyanezen okokból a bizottmányi gyűlések elhalasztását Magyarország vegyes nemzeti vármegyéiben, s a Jászkun és Hajdu kerületekben?”

De nézzünk szembé közelebről a két aggodalommal. Megmondottam már fentebb, hogy a megyék helyreállításának elhalasztása Erdélyben sem a román, sem más nemzetnek nem kedvez, de ezenkívül is, a nemzeti kérdésről illetőleg a miniszterium kezében külön felhatalmazás van, melynek erejénél fogva a jogos és teljesíthető igényeket a miniszterium a törvényhozás eljárásig is méltányolhatja, a tulkapások ellen, melyek ugy sem szokták magukat a bizottmányi gyűlésekhez kötni, hatalmának szigorát használni.

A mi a másik aggodalmat illeti: igaz, hogy a székelynemzetnek vannak törvényei, melyek szabad tisztválasztását illetőleg a vármegyéktől eltérő joggyakorlatokat biztosítottak, de ki kételkedhetnék abban, miszerint az alkotmányos nemzeti kormány kétségtelet nélkül el fogja találni módját annak, hogy a törvény és az indennit erejénél fogva a székelynemzet törvényhatóságok helyreállításánál teendő intézkedéseit a székelynemzet jogszerepe megkímélve és nyugalmat biztosítva legyen.

Valóban csalódnék, ki azt hinné, hogy a székelyszékekben a rend és nyugalom érdekében óhajtható a gyűlések elhalasztása, a jogai gyakorlatában magát megsértve érző nép gyűlékezési helyet könnyen kap, csak hogy itt aztán nincsenek jelen értelemes vezetők, vagy ha jelen vannak is, nem bírnak azon okokkal, melyekkel a népet meggyőzhetnék aziránt, hogy éppen akkor, midőn tornyairól a két haza egyesülését s a közös alkotmány helyreállítását tricolor zászlók hirdetik, midőn a magyar miniszterium kinevezetése öröme meggyújtó mécsesei már ellobogtak, Bach és Schmerling beamterei szükséges még tovább is helytökön maradni.

De továbbá tegyük fel, mitől Isten óvja nemzetünket — hogy külső viharok fogják fenyegetni a hont: vajon a népet a helyes irányban vezetni és lelkesíteni azon hivatalnokok fogják-e, kik már megszokták, minden új hatalom előtt meghajolni, mindeniket szolgálni, s mindeniktől ismét az új hatalomhoz szegődni?

Ezek azon tagadhatatlan tények és igazságok, melyekből azon egyszerű következtetést vonom ki, hogy minden aggasztó hírek dacára, a nemzeti kormány, a törvény tisztelete, a felhatalmazás értelmé, s a célzatlanság tekintetéből, sőt egy parányit a kormányzás könnyebbségét is tekintve, nem tehet mást, mint azt, hogy Erdélyben is a köztörvényhatóságokat helyreállítsa.

E tekintetben a dolgok következő egymásutánját látnám szükségesnek.

1-or. Hogy a királyi biztos haladék nélkül Erdélybe küldessék.

2-or. Ezzel egyidejűleg a törvényhatóságok, minden tekintetben figyelembe vételével, erőes, népszerű és képességű bíró főnökökkel láttassanak el.

3-or. Azon sorral, a mint a törvényhatóságok főnökei az iránt jelentéseiket megteszik, hogy a szükséges előkészületek már megtették, az 1861-diki bizottmányok összehívása elrendelendő, s a restaurációk mind a közigazgatási, mind a törvénykezési személyeket illetőleg, megtartandók.

4-or. Vannak, kik a törvényszéki bírákra nézve az elmozdíthatatlanság elvét emlegetik; nem tartom szükségesnek annak hosszas fejtegetésébe becsátkozni, hogy ez elvet tartozunk-e, nem törvényesen beállított, s a bukott kormánytól hátrahagyott bírákra nézve érvényesíteni? — de annyi minden bizonynyal áll, hogy a törvényszékekhez csak bizonyos qualitatival bíró egyének választathatnak.

Az elmondottakból világosan kitetszén az, hogy az erdélyi törvényes állapot helyreállítása kiemelhetetlen, úgy hiszem, az erdélyi alkotmányos párt kötelessége, a miniszterium bölcsességében s tanúsított alkotmányos érületében bízva, nyugodt türelemmel várni, míg a helyreállítás a Királyhágón innen is folyamatba tétetik. — Igaz, mindennap nehezedik a várakozás terhe, de felednünk nem szabad, hogy 18 évi rombolást egy nap alatt helyreállítani lehetetlen. (P. N.)

Mikó Mihály.

Községi szerkezet és papválasztási szabály, képviselői alapján, az erdélyi ev. ref. anyaszentegyházban.

Kutassuk ki a papválasztási jognak forrását. Minden ember bír vele született személyes jogok-

kal, melyeket nekik a természet s okosság törvénye megadott, melyeket éppen ezen tulajdonságai szerint a társadalom törvénye se vehetett el tőlük; ilyenek az önvédelemre, becsületre, életfenntartásra, testi s lelki tehetségeiknek megismerésére és ezekhez szükséges eszközök megszerzésére vonatkozó jogok, sőt a társadalom feladata az, hogy ezen vele született természeti jogok gyakorlatában, élvezetében elősegítse, azt nekik megkönnyítse. Mi lehet egyéb a pap, mint a vallásos élet fenntartására a vallástagok lelki tehetségeinek, erkölcsiének fejlesztésére, tökéletesítésére állított hivatali egyén, kivel a nép a családi körön kívül legközelebbi érintkezésben legerősebb erkölcsi kapcsolatban áll, mert naponként hallgatja oktatásait, veszi tőle a vallás vigasztalását, és éppen ezért egybefér-e a protestantizmus elveivel az, hogy az egyházi hatalom elvéhesse, vagy megcsönkíthassa a vallás tagjának vele született azon jogát, hogy az ő lelki tehetségeinek művelésére rendelt eszköznek, az ő papjainak választásába közvetlen befolyáshoz? egybefér-e a protestantizmus elvein nyugvó egyenlőség fogalmával, hogy ugyanazon összes anyaszentegyház kebelében egyik tagnak a pap választásába egyenes közvetlen befolyását megadja s a másikat elvegye minden helyes ok nélkül, mert feljebb ki van mutatva, hogy a mint a képviselőket a fertályokban, városnegyedekben egyenes választással ki lehet nevezni, éppen úgy végre lehet hajtani éppen oly közvetlen egyéni szavazással a papválasztást, és mivel érdemelnek ki a városi egyházközségek kivételével, hogy azon jogtól, melyet a reformatio nekik megszerzett, melyet az ő törvény, a canon nekik megadott, melylyel a 200 számot túl nem haladó községekben az egyháznak minden tagja fejenként felruházva van, megfosztassanak? Minél jobban utánkutat a józan ész e kérdésnek, annál inkább meggyőződik az egyházi szabály e részbeni hiányáról, s minél felvilágosultabb a városokban az egyháztagok, annál kedvetlenebb benyomással hat rájuk e szabály, mely a józan felfogás ellenére semmiként se indokolható, csak az asztalról lebuló morzsálékát adja azon jognak, mely az egyházi államéletben a legfontosabb, melyet a 200 számon alóli ekkleziának kevésbé mivel tagjai teljes épességükben élveznek; minél tovább fog kénsí a szerkezet ezen hiányának kijavítása, annál jobban meg fog apadni a városokban a községi egyházi élet fenntartására nélkülözhetetlen szellemi erő és buzgalom, azon arányban, a mint egyesek utánvizsgálják a s szerkezettel megismerkednek; és a kinek helyes fogalma van az egyházi igazgatásról, könnyen átlátja, hogy mindazon tér, a mi a kormányzott egyes tagokat megillető jogkörből elvétetik, csak a kormányzók jogkörét szaporíthatja, hogy minél inkább kiverhetetik a képviselői s választási törvény természeti eredetiségéből, annál inkább megnyitja a tért az egyéni érdekek érvényesítésére, innen következő nem nehéz átlátni, hogy a két foku választás eredményében inkább a választók egyéni izlésüknek, nézetüknek, érdeküknek érvényesítésére és éppen nem az összes nép akaratának kifejezésére szolgál eszközzül. Ugyanis a képviselői alkotmány elvével nem fér egybe az, hogy a képviselő utasítással láttassék el, a mint azt a karakotmány elve megkivánja, de kötelessége azt parancsolja, hogy ő nem képviselheti a szavazásnál saját egyéni izléseit, érdekeit, nézetét, hanem azokat, melyek az államélet közös érdekeiben gyökerezőnek, melyek az ő választóinak meggyőződéseikben, véleményükben vizsgálhatók, melyek végre a képviselő-jelöltek népgyűlésekben program alakjában nyilatkoznak szoktak, hogy az állam érdekeiben mi elveket célzók követni. A mi egyházunk képviselőitől ily programot kívánni helytelen volna, program gyánant szolgál a választott egyéniségnek buzgalomáról, elvi helyességéről, szilárd jelleméről, a nép előtt ismeretes tényekben nyilvánult magaviselete és felteszi minden ember, hogy az ekkleziát képviselő minden választott tag azon jó szándékkal van lelkesülve, hogy ő a papválasztásnál arra szavaz a pályázók közt, a ki legjobb erkölcsben, legkitünőbb tudományban, szónoklatban; de bár mily buzgón óhajtsák is a közélet, nem tevéhetnek-e a felfogásokban, izlésükben? az egyéni izlések, érdekek nem szoríthatják-e háttérbe a közakaratot, a közös érdekot? Vajon a választó képviselőnek minden tagja egyformán mivel-e? egyformán ismeri-e minden választó azon egyházi törvényeket, gelei canon 78. 79. 81. 82. 83. melyek körülírják azon tulajdonságokat, mikénti magatartást, melyet egy papnak követni kell, melyeket egy papi jelöltek egyéniségétől megvárni szükség; mily hosszas vizsgálat szükséges arra, hogy csak egy embernek jelleméről is az ember magának tökéletes ismeretét szerezhesse, a legnagyobb elmék tévedhetnek itt, ha választó boldogulhatna is abban, hogy a legkitünőbbeket szemelje ki, a kötelesség és egyéni izlés tusája után is végre csak az ő izléseinek s érdekeinek tetsző egyéniségbe nyugszik meg; e mellett baráti, vér, érdek, elvrokosság, a választók közül hanyat nem köt a papjelöltek közül egyikéhez, vagy másikához, melyek mind hatalmas ösztönök arra, hogy a választó kebelében a nemes indulatoknak, közszellemnek helyét az egyéni szenvedélyek foglalják el, s mennyi eset van arra, hogy magok a tekintélyesebbek, hatalmasabbak, ha az ők törekvéseikkel a közérdek ellenkezőbe jött,

egyéni nézeteiket, céljaikat a kevéssé önálló, kevéssé felvilágosult éppen azon választó egyéniségek félrevezetésével emeljék érvényre, kiket a közérdek iránt felvilágosítani éppen az ők kötelessége lett volna, s éppen azokat szédítették el, kiknek bizalmuk a nélkül, hogy kiérdemelték volna, bírták, mely bizalmat csak megszerzini, de nem megérdemelni törekedtek. Világos, hogy a nép összes akaratát csupán a közvetlen egyéni szavazás fejezheti ki és az egyéni érdekek érvényesítése több akadályra talál a nép összegénél, mint annak egy töredék számánál. A kik Kolozsvárt a márcz. 3-ki papválasztás előzményeit figyelemmel kísérhették, a kik a választás színhelyén jelen lehettek, a választások körében megfordulhattak, azok még bővebb ismeretét szerezhettek magoknak arról, hogy a kérdés alatti választó törvény hiányai egyéni érdekek érvényesítésére mennyiben lehettek kedvező befolyással. Az eredmény a kérdésre felvilágosítóban s meggyőzőbben szól, mint bármely Demosthenesi ajkak.

Biztos reményt lehet táplálni s teljes biztosítékot találni az erdélyi ev. ref. összes anyaszentegyház kormányának tagjai értelmiségükben, mely belátásokban s jó szándékokban, hogy majd midőn az összes egyházi alkotmányok képviselői alapra átalakítása elvértetik, a községi szerkezetben felismerhető hiányokat egy a képviselőre, mint a választási törvényekre vonatkozólag kijavítani el nem mulasztják; de a 200 számot felül haladó népesebb ekkleziákbeli egyes tagoknak a papválasztásban egyenes befolyást halasztatatlannal megadni az összes anyaszentegyház érdeke, a protestantizmus elve visszatartatatlannal követeli; s ha utánkutat az ész a választási kifejtett elveknek, újjal kimutatva találja az útát, mely a választást biztosítja. t. i. a nagyobb községekben a helységi felosztás szerint a kebl tanács köréből kirendelt világi tag elnöksége alatt választó gyűlések alakítván, ezen gyűlések a népesség arányához képest magok keblből legfőbb öt, legalább három tagot a szavazatok beszedésére megválasztván, ezek vegyék be a szavazatokat, melyet az írástudók írásban zár alatt kötelesek beadni; oly tagok, kik írni nem tudnak, külön szobába egyenként boesátassanak szavazásra, melyről vezetett laistromok a választó gyűlés színén bepecsételtetvén, küldessenek mindenik külön választó gyűlésből a kebl tanács elnöke kezére, ki azt az ekkleziát képviselő naggyűlés színén felbontván, az eredmény egy a végre kinevezendő bizottmány által vétessek számba; s ha a pályázójelöltek közül egy sem nyerte meg az általános többséget, a képviselő naggyűlés rögtön hajtsa végre a választást; de csak azon korlátozott joggal, hogy csupán a szavazatok többségét megnyert két, vagy a pályázók arányához számához képest legfőbb három jelölre szavazhasson, szintén írásbeli titkos szavazattal; népesebb városi ekkleziákban pedig, melyekben egynél több pap van, az óvatossággal arra utasít, hogy a városi papok, kik a melléjük választandó papi egyénben versenypályatársokat tekintik, ezen érdekeltőségüknél fogva egy a választásban egyéni szavazások által, mint a szavazatokat számbavévo bizottság befolyhatástól rekesztessenek el.

q. e. d.

Felvilágosítás az alvinczi esetet illetőleg.

Alsó Fehérmegye, Alvincz, ápril 18-kán 1867. — Tisztelt szerkesztőség! A „Kolozsvári Közlöny“ ez évi 45-dik számában egy cikk jelent meg, melyben a többek között az mondatik, hogy egy szolgabíró Alsó-Fehérmegyéből egy birtokost csendőrkkel elfogatván, N.-Egyedre a megye házához bekísértette, azért, mert egy ellene készült feladás aláírását eszközölte.

Miután a „K. Közlöny“ részrehajlatlanságáról ismeretes, remélem, hogy már csak azon elv-nél fogva is: „audiatur et altera pars“ ezen egy pár soraimnak helyet fog adni becses lapjában,*) melyre ezennel szívesen fel is kérem.

Egy az 1848 utáni népbevándorlásból ide rekedett csehországi születési, több évektől fogva Alvinczen lakó, sok aljas tetteiért többször megbüntetett és pennájától is ítéletesen felfüggesztett egyéniség, ki a közelebbi múlt évben tulajdon feleségét, ötlet megéteztési szándékkal vadolta a hivatal előtt, s e célra megatott hamis tanukat is állított elő, s mely úgy még ma is eldöntetlen, tisztába nem hozathatván, hogy illetőleg melyik akarta a másikat megétezteti, a férj a feleséget, vagy a feleség a férjét; ezen ily éretnyi ember jelen év ápril

*) Nemcsak hogy kések vagyunk ezen irányunkban elfogulatlanabb felfogásból kiinduló felvilágosításnak helyet adni, hanem újból is kijelentjük, hogy épp ez oldalról vártuk azt, s ha tudták volna kiről van szó: egyenesen t. személyéhez intéztük volna a felhívást. A szolgabíró úr, mint valóban érdekelt fél, valóban követelheté, hogy tört adjunk önigazgatóra, s mint az igazságnak egyenes lelki barátai, elfogulatlan méltánysággal emeljük ki, hogy ezt ő mégis az az osztrák saját törvényre való hivatkozással, se a kötelességet teljesítő saját joga elleni boszus expectoratóiával nem tévé, mint ez történt a tisztség nevében fogalmazott, s a főispán ő méltósága saját aláírásával ellátott „hivatalos helyreigazítás és felhívás“-sal, melyet múlt számunkban közöltünk, s melylyel, hogy miért kellett ez ügyben közbeavatgni, s a kedély megnyugtatólása irányzott igazi felvilágosítás helyett inkább a helyettes szerkesztőség elleni vagdalózás és önmagasztalás terére áttérni, ezt bizony mindenki érthetetlennek találja, csak mi nem, a kik tudjuk, hogy e szerencsétlen szeglet forrás hol keresendő.

hava 7-kén vasárnap a borbereki román templom előtt bevárta a nép kijövetelét és ottan őket maga körül gyűjtve, a folyamatba levő tagosítás megakadályozása céljából nekik — a román elemet a magyar elemre — a birtoktalan osztályt a birtokos osztályra ingerlő beszédet tartott, és egy a tagosítás megakadályozására minden nemtelen eszközökkel működő birtoktalan rész által készített iromány tömeges aláírására bujtogatta, a többek között a birtokos magyar osztály elleni gyűlölet élesztésére, azon kifejezéssel is élven, hogy a birtokosok meg akarják enni a szegénység vagyonát, s azt ne hagyják semmi áron stb. Ezen a tagosítás ellen eddig csak alattomban, azonban most nyilvánosan folytatott bujtogatta, éppen az ott jelen volt s ily beszédekkel megdöbbenve hallott jobb érzésűek által alóli szolgabíró tudomására jutván még azon a nap, másnap, ugymint hétfőn ezen bujtogató egyéniség a hivatal eleibe hivatott és jegyzőkönyvileg a tényállásról kihallgattatott, maga a tényt nem tagadta, minthogy nem is tagadhatta; hanem azzal mentegetődzött, hogy ő maga magyar nem lévén, mert cseh születésű és a magyar nyelvet nem is bírván, nem tudta megérteni, hogy mi volt azon irományban foglalva, hanem nekik egy másik adta kezébe, hogy járja be a népet mind Vinczen, mind BORBerekben, és megmagyarázza nekik, hogy a birtokos magyarok, hogy akarják a szegény román nép vagyonát megenni, így kezébe őket tömeges aláírásra bírn; azután azon román zsellér is, jegyzőkönyvileg kihallgattatván, kinek házához hirta be ezen cseh ember a népet és ott a neveket aláírta, s ez is hasonló mondván, hogy ők nem tudták vélek mit írtak alá, csak annyit mondott nekik azon urfi (Domnisor), hogy az urak meg akarják enni a szegénység vagyonát, azért kell ezen aláírás, tehát ők engedték neveket oda tétetni. A tény ily állásban a rend és közbátorság fenntartása érdekében kénytelenített alóli, ezen, már több aljas tetteitől különben is bőven ismeretes bujtogatót elfogatni és a tekintetes megyei tisztségűek a tényállás fölfedése mellett további intézkedés végett beküldeni. A ki tudja, hogy az eléggé elesett magyar birtokos osztályra nézve, mi értelme van a tagosításnak; a ki tudja, hogy éppen az értetlen népek rossz akaratuk általi felbujtogatásáért mily akadályokkal kellett és kell küzködni azon értelmesebbjeinek, a birtokos osztálynak, kik csak a tagosításban látnak még megmenthető horgonyt, az bizonyára azt fogja mondani, hogy jól tettem, hogy az ily bujtogatót, már csak példaadásért is megzabolázni kívántam, s itt csak azon kérdést vagyok bátor kezébe adni, hogy vajon mit mondanának Csehországban, ha egy innen oda telepedett magyar ember elkezdéné a népfajokat egymásra, a proletáriusokat a birtokos osztályra bujtogatni? de nem folytatom, hanem felkérem éppen őnt, igen tisztelt szerkesztő t. cz. Halmágyi Sándor urat, kérde meg tulajdon apóst, általam igen tisztelt méltóságos Bíró Lajos urat, önök is, nekem is jó barátunk Csató Jánost, hogy vajon oly embernek lenni ismernek-e engemet, ki ezen egyéniség Enyedrei bekísértését provisionális tisztviselői állomással fogva, az egyénijog megsértéseért, vagy pedig tettem azért, mert a személy-e vagyonbátorság felett kötelességemből kifolyólag örködni kívántam.)*

Az itt leírtak igazságaról szavammal kezdek, egyszersmind nyilvánítom, hogy részemről ez ügyet hiriapilag befejezve tekintem és ön becses lapját ezért többé igénybe nem veszem, és kérem adjon tisztelt szerkesztőség az én védelmi soraimnak is helyet, valamint az ellenem irt e tárgybani cikkeinek helyet adni méltóztatott. Zeyk Antal, szolgabíró.

Hivatalos közlemények.

(A „Budapesti Közlöny“ után.) Magyar belügyminiszterem előterjesztése folytán idős báró Rudics József, Bács-Bodroghmegye főispánját és Piukovics Agoston, ugyanazon megye főispáni helytartóját, saját kérelmükre, hű és buzgó szolgálataik elismerése mellett fölmentvén, megengedem, hogy az utóbb nevezett fölmentetnek államszolgálatból származó, netalán további ellátásra való igényei kellőleg figyelembe véssenek, s kérelme folytán e részben Hozzámm külön fölterjesztés tétethessék.

Együttal Mihajlovics Miklós udvari tanácsost és országgyűlési képviselőt Bács-Bodrogh, és Hunyad László gróft Mosonmegye főispánjává kinevezem, s ezen elhatározásom foganatosításával magyar belügyminiszteremet megbízom.

Kelt Bécsben, 1867-dik évi Szent-Görgy hava 17-dikén.

Ferencz József, s. k. B. Wenckheim Béla, s. k. belügyminiszter.

Magyar belügyminiszterem előterjesztése folytán Szende Béla, krassómegeyi másodalispánt, Arad megye főispánjává ezzel kinevezem. Kelt Bécsben, 1867-dik évi ápril hó 17-én.

Ferencz József, s. k. B. Wenckheim Béla, s. k. belügyminiszter.

A m. kir. igazságügyminiszteriumhoz Horváth István ügyvéd segédhivatali főigazgatóvá, Erős Alajos, Szalay Ferencz és Wágner Sándor pedig aligazgatókká nevezettek ki.

*) Fogadják megnyugvásunk és elismerésünk nyilvánítását. Szerk.

Levelezés.

Bukurest, ápril 16-kán, 1867. — Milos szerb fejedelem a mily gyorsan itt termelt, épp oly véletlen és hirtelen el is utazott. E hó 13-kán délelőtt 11 órakor érkezett Bukurest alá a filaret sorompóhoz, a hol I. Károly ő fensége fogadta, ki lévén állítva az egész helyőrség, nemzetőrség és ezeken kívül igen nagy népsokaság. Milos herceggel voltak Markovics, a tanács elnöke, Mihail, Petrovics, Blasnavátz hadügyér és a belgrádi basa. Délután a két herceg körutat tett számos kísérettel, meglátogatták a Kolentina kórházat, fegyvertárat, Malmeson laktanyát, a Sapira hegyen a Sándor-laktanyát és az öntödét. Ott órákig tértek vissza a palotába, hol gazdag asztal várta a vendégeket. Jelen voltak ez asztalnál az oláh és moldvaországi érsekek, az országgyűlés elnöke, a miniszterek, a diplomatai testület, a semmisítő törvénysszék elnöke és több notabilitások. Károly herceg a következő pohárköszöntőt mondta vendégére: „Élénk megelégedéssel szemléltem körültekintő Mihály herceg ő fenségét; ezt a poharat ő fensége egészségére és a vitéz szerb nemzet boldogságára emelem. Eljén Mihály herceg, az én jó szomszédom, az én jó testvérem.” Mihály herceg ezt így viszonzta: „Poharamat emelem ő fensége I. Károly herceg egészségére; éljen az én jó testvérem, éljen Románia.” Este 8 1/2 órakor a románok, később az itt lakó szerbek faklyás estélyivel lepték meg szerett hercegeiket. Azonban 14-kén reggel korán már utnak indult Mihály herceg sürgető körülmények miatt, mint a lapok mondják; beszéltek, hogy a törökök és szerbek között véres összeliűzőzés történt Belgradban, és az ama sürgető körülmény.

A „Romanul” mai számában „Isten és az én jogom” czim alatt egy olyan véres szagu pesti levél jelent meg, hogy ha mi ilyeneket írának a magyar lapokba, nem telnek bele egy hónap és kiutasiának Romániából. Mi nem is tüköznénk meg ezen, mert egy hazának alkotmánya, melyet a nemzet törvényes formák között alkotott, szent, és ez ellen véres tollal izgatni, hazaárulással határos s így még megköszönnök, ha ép tesset elmehetnénk. Egy pár sort lefordított az említett levélből, hogy ne láttassam ártatlanul vádolni Vaszilie D. urat a szabadság és függetlenség gyermekét, minőnek nevezi magát.

„A román kérdés kulcsa nem Bécsben, sem Pesten, hanem Erdélyben van, Hóra és Jánku hazájában, ebben a drága és szerencsétlen román hazában, melyből sem a német, sem a magyar nem tudtak Német, sem Magyarországot csinálni; valamint az oroszok és görögök a szabad Romániából Orosz vagy Görögországot nem valának képesek formálni. A német és magyar fosztogassanak ki nem csak jogainkból, de még nevünk-ből is, de a román nép ezt felelteni: „Isten és az én jogom”, „a Stefan, Mihály, Hóra és Jánku hazája nem lehet más, mint román haza. Románok! kik a szabad mezőkön laktak, románok a Pindus és Kárpátok kebelében, emeljétek fel büszkén homlokaitokat, mert testvéreitek az élet lángját, a szabadság lobogóját kezéikbe ragadván, nem engedendik porba hullni, nem szennyezendik be, hanem ezzel betakarva fognak elveszni vagy kivivandják, hogy mindig szabadon lengjen.” A R. figyelemre és olvasásra méltónak találván ezt a levelet, ajánlja olvasóinak figyelmébe. Egy kitűnő román férfi mondá a napokban nekem: „Barátom, Isten őrizze meg most hazádot és hazánkat a véres száju hazafiaktól.” — Felette csalódnék is, a ki azt hinné, hogy a romániai higgadt politikások osztanak a tulzók ábrándozásait. Ők maguk senkitől sem írtóznak úgy, mint az ilyen „hazafiaktól”, kiket guny-neven itt le nem írható szóval bélyegeznek. — A magyar hazának nem volna egy jobb és hitebb szomszédja, mint Románia, ha nem volnának oda haza és itt olyan ábrándozók, a kik a fentebbi sorok irásától nem iszonyodnak. Hálá Istennek, hogy ott is, itt is igen jól ösmerik őket.

Gyönyörű tavaszi eső hull, midőn e sorokat írom. Ez az eső, egy gazdatiszt barátom megjegyzése szerint, félaratás. Oh ha a hazánkban lakó nemzetiségek szívében is kiujulna a reménynek egy boldogabb jövővel biztató virága!

Régén.

KÜLFÖLD.

— A „Wanderer” írja: „Egy idő óta porosz lapok hírlélik, hogy legközelebb nyugtalanságok fognak kitűnni Csehországban; itt viszont mondják, egy porosz úr csehországban birtokán házmotázás tartott, melynél a várpinczében állítólag 8 láda lő-készlet találtatott. Összefüggésben van ezen eset az említett hírről? talán nemsokára meg fogjuk tudni.”

ANGOLORSZÁG. A „Pall Mall Gazette” nek Bécsből írják: „A bécsi francia követtett kérdésre oly választ nyert, hogy Poroszország és Ausztria közt egyáltalán nem létezik meg egyezés a követendő politikai illetőleg; az osztrák kabinet inkább szigorú semlegességet akar követni, és ha a végső esetben ez utról le kellene térnie, azon hatalomból fog csatlakozni, mely az osztrák érdekeknek a legtöbb engedményeket nyújtana. Beust számol arra, hogy ha a háború kitör, mindkét fél szemé Ausztriára fogja irányozni, mert mindkettőjük

meglehetősen egyenlő erejét tekintve 300 ezer osztrák szurony döntő lehet. Ha Ausztria egy hadserget küldene Csehországba, Poroszország győnge volna a francziák előnyomlását feltartani és a Rajnát megvédeni; ha pedig a délnémeteket támogatná, akkor a franczia támadás visszaveretnék.”

NÉMETORSZÁG. A porosz király trónbeszéde, melylyel a birodalmi parlamentet bezárta, következőleg hangzik:

„Az észak-német szövetség bir. parlamentjének főmeltósága, nemes és tisztelt urai! „Az őszinte elégtétel érzetével látom önöket fontos munkálkodásuk végén körültem egybegyűlve.”

„Remények, melyeket nemrég e helyről a szövetség kormányok nevében kifejeztem, azóta önök által teljesültek. Hazafini komolyag foglalkoztak önök feladatuk nagyságát, szabad önuralommal tartották szemmel a közös célokat. Azért sikerült biztos alapon oly alkotmányt felállítani, melynek további kifejtését bizalommal engedhetjük át a jövőnek.”

„A szövetségi hatalom oly szabadalmakkal van felruházva, melyek a szövetség jólétére és hatalmára nélkülözhetlenek, de kielégítők is.”

„Az egyes államok jövőjük biztosítása mellett és a szövetség összessége által minden téren fenntartott a szabad mozgás, melyeken a fejlődés külföldesége és önállósága megengedhető és termékenyítő, a népképviselőnek a nagy nemzeti feladat valóztatásában azon közreműködés biztositatott, mely a fennálló országai alkotmányok szellemének és a kormányok szükségleteinek megfelel, hogy működéstik a német nép beleegyezésével történjék.”

„Mi mindnyájan, kik a nemzeti mű létrejövételében közreműködünk, a szövetséghez kormányok épp úgy, mint a népképviselő, készségesen hozunk áldozatot nézetünknek, óhajainknak; mi ezt azon meggyőződésben tehetjük, hogy ezen áldozatok Németországnak hozattak és hogy ez meggyőződésünkre méltó volt. — Ezen minden oldalon jelentkezett előzékenységekben, az ellentétek kiegyenlítésében és legyőzésében rejlik egyszersmind a kezesség a szövetség további gyümölcsöző fejlődésére, melynek létrejöttével azon remények is, melyek délnémetországi testvéreinkkel közösek, teljesedéstük-höz közelednek.”

„Elérkezett az idő, melyben német hazánk összes erejével békét, jogát és méltóságát képes képviselni. A nemzeti öntudat, mely a bir. parlamentben emelöleg nyilvánult, a német haza minden vidékén erős vizhangra talált. Azonban egész Németország kormányaival és népével nem kevésbé ért ebben is egyet, hogy a visszanyert nemzeti hatalomnak jelentőségét mindenekelőtt a béke áldásainak biztosításával kell bebizonyítani.”

„Tisztelt urak! A nagy mű, melyen közreműködünk a gondviselés megengedte, befejezettsége felé halad. Az egyes államok népképviselői attól, mit ők a kormányokkal közösen létesítettek, alkotmányos szellem, mely a feladatot itt megoldotta, a tárgyalásokat ott is vezérelt.”

„Így tehát az észak-német szövetség első bir. parlamentje munkálkodása köréül azon fölemelő öntudattal válhatik meg, hogy a haza halálja kíséri őt, és hogy azon mű, melyet létesített, isten segítségével áldáshozólag fog fejlődni a mi és a jövő nemzedékek részére.”

„Isten pedig áldjon meg mindnyájunkat és drága hazánkat!”

A király belépetek az elnök, mint az északi szövetség védőjét, élte a királyt. A trónbeszéd Dél-Németországra és a béke biztosítására vonatkozó része, lelkesedést idézett elő. A trónbeszéd végével Bismark a szövetségi kormány nevében az ülésszak bezárását jelentette. Friesen szász felhatalmazott a porosz királyt élte.

Azt állítják, hogy a bir. parlament választásai e nyár folytán fognak foganatba vétetni és hogy a törvényhozó testület szeptemberben fog egybegyűlni.

KÜLÖNFÉLÉK.

* Gróf Péchy Manó ő nmga, az erdélyi kir. biztos, mint értesültünk, május 3-án érkezik.

— Hirdetmény. A pesti országgyűlés tisztelt képviselőháza elnökétől Kolozsvár város közép-ponti választmánya folyó ápril hó 10-18-ig 84. elnöki szám alatt kelt következő hivatalos átiratot vett: „A képviselőház f. é. január 12-én 574. sz. a. hozott határozata által kimondotta, hogy a parlamentarizmus mellettel megférhetetlen nem tekint, miszerint az országgyűlés folyamata alatt kormányzasi hivatal nyert képviselő, új választás nélkül hivatalában megmaradhaszon. „Gróf Mikó Imre képviselő ur — ő Felsége által közlekedés- és közmunkügyi miniszterre lévén kinevezve — képviselői állásáról lemondott; minél fogva hivatalos bizodalommal szólítom a t. központi választmányt, hogy egy új s gróf Mikó Imre miniszter urra is kiterjeszthető képviselői választásnak megtartása iránt intézkedjék.” Ehez képest e város központi választmánya közüldatja juttatja, hogy a fennebbi képviselői választás pénteken és szombaton, f. ápril hó 26 és 27-dik napján reggeli 9-től délután 1-ig, s d. u. 3-tól 6 óráig a városház községi (emelet 4 száma) tennében a szavazatszedő bizottmány előtt meg-

végbe. Egyszersmind a város jogosult összes választóit felszólítja, a kitűzött helyen és időben választásra megjelenni s előre kézbesítve leendő igazoló jegyeik átnyújtása mellett a választott képviselő nevét szózatolódó czédulán följegyezve beadni. A központi választmány Kolozsvárt, 1867. évi ápril 20-kán tartott üléséből.

— Károly-Fehérvárról értesítnek: hogy Haynald Lajos volt erdélyi püspöknek, kinek nevét számtalan kegyes alapítvány örökre fentartja, s kinek hazafias jellemzősége részére vallásatlanság nélküli köztisztelőt és szeretetet vívott ki, a kalocsai érseki székre történt kinevezetése örömteljes hírére a városi tanács és esküdt közönség f. hó 19-ki ülésében a városnak f. hó 21-én este megtartott ünnepies kiválágítását s egy üdvözlőnek Szécsénbe küldetését határozta. (Körünk).

* Hymen. A Királyhágon inneni társadalmi élet mindennapi folyama végre hoz valami érdekést, valami vonzót is, két aranygondolat, melyekben fiatal jegyesek ülnek. A napokban váltott ugyanis jegyet Zeyk Dániel ur b. Bánffy Cecil kisasszonnyal, s a szép példát csakhamar követé legifj. gróf Bethlen János ur, ki gr. Lázár Marie kisasszonnyal lépett hasonló boldogító viszonyba. Adja az ég, hogy hasonlójak az élet folyamán mindvégig a legkellemesebb ringatózások közt haladjon, s az irigy sors gonosz szelei soha meg ne hányják azokat! Ezen igaz barátságos érzelemből eredő kíváncsiat járunk mi is a minden oldalról nyilvánuló szerencsikvávatokhoz.

* Bárá Orbán Balázsnak „Mindig égető kérdés” czim alatt lapunkban közölt cikksorozata a székely kivándorlás, illetőleg a magyar királyság határain kívül szakadt nemzeti erők megóvása tárgyában több felől igen kedvező hatást tett. Azonban az első cikkben föl lévén említve, hogy az e célra 10,000 frtot hagyományozott Kralovanszky nemes tettét senki se követte, az igazság érdekében megemlítjük, hogy lapunk tavalyi 74-ik számából láthatólag egy lelkes, de a névtelenség szerény háttérben maradni kívánó hazafi 30 frtot küldött szerkesztőségünkhez, melyből 5 frtot az említett pénzalap részére, a többi a bukovinai, mezőségi és moldovai szegény magyarok közt kiosztandónak határozott, s mi ahoképest szét is osztott. E nemes ügy közelebről erőlyes befolyás alatt nagyobb lendületet nyerend, s reméljük, hogy lapunk hasábjait nem sokára az e célra tett adakozások sorozatai ékesítendik.

* Izidóra „Naplomból” czimú legújabb irodalmi műve, mely beszélek, regék, költemények gyűjteményéből áll, s mely iránt a politikai élet mostani hullámsága közepette is nagy érdekltség nyilvánult, már sajtó alatt van, egyike a legjobb nevű pesti nyomdának eszközöndi annak díszes és nem sokára megjelenő kiadását.

— Curiosum. Mint értesültünk, Gyöngyös város részéről a kir. kormánysszékhöz 1047 sz. a. jelen hó 6-rol keltzett átirat érkezett német nyelven. Azt gyaníthatná valaki, hogy Gyöngyös német város, ha az aláírás: „Das Bürgermeister” nem engedné gyaníthatni, hogy voltaképp mégis magyar.

— Fogarashól táviratilag értesítnek, hogy Hoszszu József fogarasi főkapitányra leendő kinevezetésének híre ott általános örömmel fogadtatott.

— A Leményi család tagjai szomorúan jelentik, hogy Leményi Papp János, boncz-nyirési gör. kath. lelkész és birtokos folyó hó 12-kén élete 69-dik évében jobblétre szendertült. Béke poraira!

— A Sárdról (Alsó-Fehérmegyéből) vett cikket közelebről kiadjuk, mihelyt tér nyílik.

— Helyreigazítás a kenyérmezei oszlop ügyében. A „K. K.” f. évi 48-dik számában János Károly ur elutazta folytán fölvehetlenné nyilvánított 1 frt az említett aláíró ur által a fennebbi célra utólagosan beiktatott. Miksa György.

— A lapok száma Pesten jelenleg nem kevesebb, mint hetvenre megy.

— Haynald Lajosnak érsekké lett kinevezetése feletti örömben Kalocsa városa fényes kiválágással ünnepelt.

— A bécsi reichsrath újabb elnapoltatott május 20-dikáig.

— A horvát országgyűlés, mely május 1-én gyűlne össze, egy zágrábi tudósítás szerint megváltozott pártalakulás mellett valószínűleg érettebb megfontolással s barátságosabb érdekekkel fogja újból megkezdeni a Magyarországgal viszony szabályozása körüli nézetek megállapítását. Csak sajtát érdekeinek hódoland, ha ez valósn.

— A koronázáskor Szent István koronájával a királynénak vállát érintik csupán, míg fején házi koronát visel. Ezt a bécsi kinstárból átalakítás s javítás végett kivették. s e napokban készen lesz. Az ezüstből készült koronán négy egymást keresztező ív van, melyeken gyémánt-koszorú nyugszik. A korona, mely oly gazdagon van gyémántok s gyöngyökkel ékítve, hogy az ezüst a drága kövek ragyogásától majdnem egészen eltűnik, biborvörös prémbarsonnyal volt bélelve, melyet most fekete bársonnyal cseréltek fel. A sok ezer gyémánt közt nyolcz borsó nagyságu s a gyöngyök száma a 400-at meghaladja. E korona eredetileg Mária Terézia számára készült.

— Erdélyi vasút. A „Hon”-ban egész cikksorozat jelent meg, melynek szempontja sze-

rint egy vasut nem Nagy-Váradról lenne Kolozsvárnak építendő, hanem Szathmárról elágazva Kolozsvárnak. Hivatkozik arra, hogy Széchenynek is ez volt terve. Amde Széchenyi oly nehézségek bírtak arra, hogy a nagy-várad kolozsvári vonal ellen nyilatkozzék, melyeket a mai technika könnyíti szíriell legyőz. A „Hon” cikkében pedig nincsenek oly újabb érvek felhozva, melyek megingathatnának bennünket azon meggyőződésben, hogy Nagy-Váradnak kell kiindulási pontul szolgálnia. Megengedjük, hogy a Szamos völgyében, pár nagyobb jelentőségű város fekszik. Amde a vonal végpontjait kell tekintetbe venni, és a helyi érdekeket az országosoknak alárendelnünk. Pár mértföldnyi különbség sokat nyom, és Nagy-Várad elejtése annál nagyobb hiba volna, mintán az erdélyi vasut innét elágazva, mind Pestre, mind az adriai tengerhez a legrövidebb uton érne. Nyomósabb érv lenne, mely szerint az erdélyi vasut Debreczenből indulna ki. Csak-hogy itt sincsen kellő tekintet az alföldi vasutra, a tengerrel való összeköttetésre. Mihelyt Kolozsvárról északra kerülünk, az arad-fehérvári vonal mal-mára hajtjuk a vizet.

— A „Hon” a miniszteriumnak a törvényhatóságok visszaállítására tárgyában adott utasítását s a megyei értekezletek megállapodásait fejtegetés tárgyává tévén, kiemeli, hogy a miniszteri utasítás, míg a megválasztandó tisztviselőknél az erkölcsi feddhetetlenséget, jellemet és képességet ajánló kellekeknek mondja, ezek között nem említi a politikai jellemet is, mit a megyei értekezletek mindenütt első helyre tettek legalább is ily kifejezés alatt: hazafini érzület. A „Hon” sajnálja, hogy a miniszteri utasításból e kellek kimaradt. Szerinte a politikai jellem kérdésének a tisztválasztásoknál első helyen kell állania. Az országgyűlés — ugymond — a jelen közterhekre nézve csupán a mostani magyar kormánynak és csupán ez év végéig szavazott felhatalmazást, s az alkotmányos hatóságok kötelezve lesznek mindazon közterheket behajtani, melyekre az indemnyti megszavaztatott, de kötelesek ezt év végével megszüntetnek tekinteni, s jöhet oly kormány, mely sok dolgon tul-teendi magát. Akkor, hogy mi a kötelessége a közegeknek, sem a keresztyén erkölcs, sem a magánbecsület, sem a tudományos képesség meg nem sugja, hanem egyedül a politikai jellem, a hazafi szilárdaság. Az ellenzéki egyéniségekben a kormány híveket találand, kik őt bukásában is követendik, míg oly emberekre hiába támaszkod-nék, kik reggel sirva szoktak búcsút venni a távoztól, s délen mosolyogva üdvözlük az új érkezőt. Azért a politikai hatáskörrel bíró tisztú állomások-nál mulhatlan föltétel a politikai jellem; alsóbb rendű, technikai, vagy közbiztonsági közegek-nél azután lehetnek a többi tekintetek irányadók.

— (Necrológ.) A helybeli kir. jogakademia polgárai szomorodott szívvel jelentik, pályatársuk másodéves joghallgató, torozkó szt-györgyi Czapári Jánosnak f. hó 21-kén reggeli 9 órakor hosszas ideig tartó tudósorvadásban, élete 20-dik évében történt gyászos kimúltat. Béke hamvaira!

A XI. zászlóalj történetéhez.

A „Kolozsvári Közlöny” idei 41-dik számában „Különfélék” rovat alatt Áldor Imre „Pesti Hetilap”-jában Inczédi Sámuel megjelent közleményt e czim alatt veszi át: Inczédi Samu a XI-dik zászlóalj alezredese. E zászlóaljnak oly döntő befolyása volt Bem 1848–49-i dicsőség teljes erdélyi hadjáratára, következéské az a haza halálját s a történetészet rokonszenvű figyelmét annyira kiérdemelte, hogy a körül most, a szabad sajtó idejében, nem való adatokat felvilágosítatlannul közöltetni engednünk nem szabad. Ez ok indított engem e hős zászlóalj történetéhez a következő felvilágosítással járulnom:

A XI. zászlóaljnak alezredese soha és senki nem volt; őrnagyai pedig ezek: első volt Nehiba, a Thurszki-gyalog serezből, a ki állomását soha el nem foglalta; második B. Bánffy János, ki a zászlóaljból lön 1848. november elején kinevezve; harmadik Inczédi Samu, ki nem a zászlóaljnál szolgált, hanem december közepé táján tétetett oda mint őrnagy; negyedik gr. Bethlen Olivér, ki mint zászlóalj százados 1849. március 6-án vagy 7-én neveztetett ki Segesvárra, mintán Inczédi Samu a megyesi két napi esata első napján megsebesült; ötödik őrnagy volt thordai Szigethi Miklós, ki hasonlag mint zászlóalj százados lett őrnaggyá 1849. ápril 7-kén és azon évi augusztus 18-kán történt dévai fegyverletételig megszakadás nélkül s hősiég vezényelte a zászlóaljat, a ki maig el. Következéské e zászlóaljnak alezredese nem lehetett. Maga a minden tiszteletet érdemlő vitéz katonas is magát Schlick tábornokkal való párbeszédeben csak alezredesnek, de nem a XI. zászlóalj alezredesének nevezi; később nyert, magas rangcím volt, nem egyéb. Tehát a tévedés a rovat szerkesztője részéről történt, a mi hasonló közléseknél jövőre nagy óvatosságot tesz szükségessé.

Honvéd.

A fennebbi észrevétel, melyszerint Inczédi Sámuel barátunk a 11-dik honvédszászlóaljnak nem alezredese, hanem őrnagy volt, tökéletesen helyes, mivel ő a megyesi csatában, a hol megsebesült, a zászlóalj vezényletét átadta s többé vissza se

